

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР

Засгийн газрын IV байр, Бага тойруу 3,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас: 26 04 37, Факс: (976-51) 26 42 30,
Цахим шуудан: info@audit.gov.mn,
Цахим хуудас: www.audit.mn

ГЭР, БҮЛ ХӨДӨЛМӨР НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН САЙД, НИЙГМИЙН
ДААТГАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН
ДАРГА Л.ЭНХ-АМГАЛАН ТАНАА

2025.04.25 № 1616
танай _____-ны № _____-т

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.5-д заасны дагуу Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Бидний үзэж байгаагаар Хязгаарлалттай санал дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт тайлбарласан зүйлсийн үр нөлөөг эс тооцвол 2024 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, тайлант жилийн эцсээрх тэдгээрийн санхүүгийн үр дүн, мөнгөн гүйлгээ, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу бүхий л материаллаг байдлын үүднээс үнэн зөв толилуулсан байна.

Хязгаарлалттай санал дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын баталсан журам, зааврын дагуу хараат бусаар гүйцэтгэж, аудиторовын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Санхүүгийн нэгтгэсэн тайлангийн аудитаар илэрсэн 322,510.0 сая төгрөгийн зөрчил нь бидний тогтоосон материаллаг байдлын түвшнээс давсан, санхүүгийн тайлагналын эрх ба үүрэг, иж бүрэн байх, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна. Тухайлбал:

- Чингис Хаан банкинд байршиж буй нийгмийн даатгалын сангийн мөнгөн хөрөнгийн өмнөх оны үлдэгдэл 94,916.9 сая төгрөгөөс тайлант онд 1.6 хувь буюу 1,517.7 сая төгрөгийг барагдуулж, үлдэгдэл 93,399.2 сая төгрөгийн авлага барагдаагүй эрсдэлтэй;
- Капитал банкны эрх хүлээн авагчаас авах нийт 68,201.5 сая төгрөгийн өмнөх оны авлагын үлдэгдлээс 3.7 хувь буюу 2,500.0 сая төгрөгийг барагдуулж, 65,701.5 сая төгрөгийг барагдуулах ажил удаашралтай;
- Олон жилийн насжилттай 6,444.7 сая төгрөгийн авлагыг барагдуулаагүй;

Дээрх зөрчлүүд нь Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3, 6 дугаар зүйлийн 6.4.8, 14 дугаар зүйлийн 14.2.3, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4, 13 дугаар зүйлийн 13.7, 20 дугаар зүйлийн 20.2.3, 20.2.5, Нийгмийн

даатгалын ерөнхий хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1, 29 дүгээр зүйлийн 29.4, 37 дугаар зүйлийн 37.13.5, 37.14.4, 45 дугаар зүйлийн 45.1 холбогдох заалтуудтай нийцээгүй байна.

Асуудлыг онцлон тэмдэглэсэн хэсэг

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.1-д “Тэтгэвэр авагчийн тэтгэврийн хэмжээг өмнөх оны инфляцын жилийн дундаж түвшинтэй уялдуулж жил бүрийн 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн нэмэгдүүлнэ” гэж заасны дагуу Засгийн газрын 2024 оны “Тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх тухай” 120 дугаар тогтоолоор нийгмийн даатгалын сангаас болон цэргийн алба хаасны тэтгэвэр авагчийн тэтгэврийг 2024 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн 100.0 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж, бүрэн тэтгэврийн доод хэмжээг 650.0 мянган төгрөгөөр, хувь тэнцүүлэн тогтоосон тэтгэврийн доод хэмжээг 540.0 мянган төгрөгөөр тус тус шинэчлэн тогтоосон байна. Уг тогтоолыг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний хүрээнд 500.6 мянган тэтгэвэр авагчийн тэтгэврийг нэмэгдүүлж, дундаж тэтгэвэр 785.6 мянган төгрөг болсон байна.

Аудитын гол асуудал

Аудитын гол асуудал гэдэг нь тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад хамгийн чухал нөлөөтэй хэмээн мэргэжлийн шүүн тунгаалтаар бидний авч үзсэн асуудал байна. Гол асуудлыг санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд бүхэлд нь харгалзаж, аудитын санал дүгнэлтээ илэрхийлэхэд авч үзсэн бөгөөд энэхүү гол асуудлын талаар бид тусад нь дүгнэлт гаргахгүй.

Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2024 оны 14 дүгээр тогтоолоор нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлээс Засгийн газрын урт хугацаат бонд худалдан авахад тайлант онд зарцуулах хөрөнгийн хэмжээг 300,000.0 сая төгрөгөөр баталсны дагуу Засгийн газрын дотоод үнэт цаас худалдах, худалдан авах 199/НД73/24 дугаартай гэрээг Сангийн яамтай байгуулж 1 жилийн хугацаатай 100,000.0 сая төгрөгийн үнэт цаасыг 8.5 хувь, 2 жилийн хугацаатай 100,000.0 сая төгрөгийн үнэт цаасыг 9 хувь, 3 жилийн хугацаатай 100,000.0 сая төгрөгийн үнэт цаасыг 9.5 хувийн хүүтэй тус тус худалдан авсан байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Монгол Улсын их Хурлаас 2023 оны 7 дугаар сарын 07-ны өдөр Нийгмийн даатгалын багц хуулийн шинэчилсэн найруулгыг хэлэлцэн 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс мөрдөж эхлэхээр баталжээ.

Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн зохицуулалтаар дараах өөрчлөлтүүд орсон байна. Тухайлбал: Нийгмийн даатгалын хуваарилалтын зарчмаас хуримтлалын тогтолцоонд үе шаттайгаар шилжих, даатгуулагчийн нэрийн дансны хийсвэр бичилтийг үе шаттайгаар мөнгөжүүлэх, даатгуулагчийн мөнгөн хөрөнгийг санхүүгийн хэрэгсэлд оруулах сонголтоо хийх, мөнгөжүүлсэн орлогыг өвлүүлэх, хуримтлалын нэгдсэн сангийн хуулийн хүрээнд мөнгөжүүлсэн орлогыг эрүүл мэнд, боловсрол, орон сууцны ипотекийн санхүүжилтэд ашиглах боломжтой зохицуулалт, сайн дураар даатгуулагч малчны 5 хүртэл жилийн шимтгэлийн 50 хувийг төрөөс төлөх, тэтгэврийг инфляцын түвшинтэй уялдуулан жил бүрийн 1 дүгээр сараас нэмэгдүүлэх, үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний улмаас хөдөлмөрийн чадвараа алдсан даатгуулагчид протез, ортопедийн зардлын төлбөрийн жишиг үнийг баримтлан 3 жил тутамд 100 хувиар тооцож олгох, эмнэлгийн хяналтад байдаг, байнгын асаргаа шаардлагатай хүүхдээ асарч

байгаа сайн дураар даатгуулагч эх/эцэг/-ийн шимтгэлийг төрөөс төлөх зэрэг өөрчлөлтүүдийг тусгасан байна.

Санхүүгийн тайланд өгсөн бидний дүгнэлт бусад мэдээллийг хамраагүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

 Д.ЗАГДЖАВ